

EELK RAPLA MAARJA-MAGDALEENA KOGUDUSE LEHT

Nr 1 (34) veebruar ISSANDA AASTA 2009

Kirjataht suretab, aga Vaim teeb elavaks.

2.Korintlastele 3,6

Ärge kartke!

Õpetaja Kalju Kuke jõulujutlus Rapla kirikus Kristuse sünnipäeva eelõhtul 24.detsembril 2008

Jõulud on kummalised pühad! Loetakse lauldakse kellestki ammusündinud lapsest, kelle õiget sünnipäevagi ei teata. Ometi paneb see lugu rahvahulgas liikvele nagu muistsel, keisri käsul toimunud üleskirjutuse ajal. *Üks laps on täna sündinud...* laulsime meiega. Aastast-aastasse ikka samad lood ja laulud. Kas ei tüdinetagi ära? Justkui siin ja nüüd sünniks see laps!

Kui täna peaks keegi ettekande keiser Augustusest ja maavalitseja Küreeniusest, siis kes seda kuulama tuleks? Vahest mõni erilise ajaloo huviga inimene. Ometi olid just nemad suurkujud tollases maailmas. Nende elust ja tegevusest on palju teada aasta ja kohati isegi kuupäeva täpsusega. Kõike seda ei saa aga öelda Jeesuse kohta.

Tollal oli Augustus, kes sündis 23.septembril aastal 63 eKr., maailmariigi jumaldatud valitseja, keda lausa jumala pojaks kutsuti. Augustikuugi on tema järgi oma nime saanud. Kes meenutab veel teda tema sünnipäeval? Küreenius oli suurte volitustega keisri asehaldur idaaladel. Unustatud on temagi.

Jeesus sündis ilmselt mõni aasta enne kristlikku ajaarvamist. Kes seal kaugel suure riigi äärealal meie mõistes perekonnakirju pidas! Liitati kui kõik juutide suguvõsa looteludki hävisid koos Jeruusalemma templiga. Ometi Jeesuse sünd, elu ja surm erutab paljusid siiani ja kutsub esile vastakaid arvamusi. Üle ega ümber ei saa temast isegi mitte meie usuvaese aja ja rahva meedia.

Kahe tuhande aasta eest oodati uue maailmakorra ehk kuldajastu saabumist. See ootus oli valdav ja üleüldine. Jeesuse sünniajal valitses ümber Vahemere suures maailmariigis *pax Romana*, Rooma rahu. Paraku oli see peaaegu pool sajandit kestnud kodusõdade järgne verine rahu, kus teised troonitaotlejad olid kõrvaldatud ja Augustus valitses jumaliku keisrina. Kuulus Rooma luuletaja Vergilius näeb Augustuses selle ootuse ja lootuse täideviijat, kes päästab maailma hädadest ning toob inimestele uue ning õnneliku ajajärgu. Me teame, kuidas läks. Augustus on ammugi kadunud, aga Jeesus elab!

Juudid, tuginedes prohvetite kaudu antud töotustele, ootasid pingsalt Messia - Jumalast võitu tulemist, kes taastaks Taaveti ja Saalomoni aegse kuningriigi tema hiilguses. Taanieli raamatu ettekuulutuste järgi oli see aeg täis saamas. Juutidele on siiani suur küsimärk, miks Messiat ei tulnud siis, kui ta tulema pidi?

Ometi tuli oodatu loodetud ajal, kuid teda ei tuntud ära! „Ta tuli omade keskele, aga omad ei võtnud teda vastu.“(Joh 1:11) Jumala kui ajaloo Issanda vastus oli teistsugune. „Te leiate lapse mähitud ja söimes magavat,“ öeldakse Petlemma karjastele sündinud Päästja kohta. Abitu laps kõrvalises külas loomade söögikünas oligi... kauaoodatud Messias!

Tema sünnist teatati mitte keiser Augustusele ega kuningas Herodesele, isegi mitte püha linna Jeruusalemma usujuhtidele, vaid lihtsatele karjastele Petlemma väljal, kes ilmselt karjatasid templi ohvritallesid. Juba see on omamoodi viide Jeesusele, kes saab kord selleks ainsaks ja tõeliseks Jumala Talleks, kes suudab ära kanda maailma patu.

Küllap just karjased ootasid ja kõnelesid isekeskis Iisraeli lootusest pühade kirjade põhjal. Kuigi polnud trükitud piibleid, tundis iga juudi mees pühakirja juba pisikesest peale. Rasket tööd tegevate tõsiste meeste õine kõneaine tõenäoliselt oligi, et *patuste lootus ei ilmu ju veel*.

Ärge kartke! oli esimene sõnum Petlemma karjastele. Alles seejärel avanesid taevad ja laulsid inglikoovid. Karjased läksid, leidsid lapse ja kiitsid Jumalat kõige eest, mis nad olid kuulnud ja näinud. Kas teised nende kuulutust uskusid, on iselugu, kuid vähemalt nende elu oli muutunud.

Jõulud lõpevad ruttu, küünlad kustuvad ja laulud vaikivad. Jeesuski kasvab ja tema tee läheb vastu ristile. Vahel on ka piltidel kujutatud söime kohal risti. Ega ristiinimesegi elu ole ristita. Argiellu naastes vajame ka meie inglikuulutust: *ärge kartke!* Sest meile on tulnud mitte järjekordne õnnetooja, vaid Õnnistegija. Õnn tuleb ja läheb, seda kinni ei hoia. Õnnistegija toob meile õndsuse ehk elu osaduses Loojaga Jeesuse Kristuse kaudu. Seda ei saa meilt keegi ega miski riisuda - ei majandussurutis, haigused ega isegi mitte surm. Omal kombel tunnistas Jeesuse võitu surma üle ka tänaõine küünaldest valge surnuaed.

Uues Testamendis on 365 korda ehk igaks päevaks julgustus: *ära karda!* Miks peaksimegi kartma, kui on ilmunud Tema, kes päästab meid patust, surmast ja kuradi meelevallast. Nii võimegi lauldes palvetada: *Oh Jeesus, kallis jõulupäike/ siis paista armsast mulle ka! Et aga minu usk on väike,/ mul jõulutarkust õpeta,/ et mina kõnnin valguses ja jõulurõmu paistuses.*

Aamen

Suurem osa Rapla kogudusest peab liturgiauuendust vajalikuks

See selgus kirikuliste seas advendi- ja jõuluajal tehtud ankeetküsitlusest. Peatselt on ilmumas meie kiriku liturgiakomisjoni koostatud jumalateenistuste ja talituste uus ning kauaoodatud käsiraamat. Kuigi Raplas olime teatud muudatusi juba varem sisse viinud, võtsime uuendatud missakorra oma koguduses kasutusele uuest kirikuaastast.

Kirikuliste jaoks raskendab uuendatud jumalateenistuse põhikorraga harjumist veel korraliku materjali puudumine. Oleme esialgu lauluraamatu vahele paljundanud kirikumuusika liidu koostatud näidiskorra koos alternatiivsete variantidega.

EELK liturgiakomisjon on välja pakkunud kolm erineva muusikaga missakorda. Esimene tugineb põhiliselt olemasolevale meloodiale ja on kõige lihtsam omandada. Teise missamuusika variandi on loonud soomerootslane Kaj Erik Gustafsson ja kolmanda Eesti noorema põlve helilooja Mart Siimer. Meie valisime juba tuttava missamuusika, kuhu on teatud osi, näiteks *Kyrie* ja *Laudamus* võetud ka Gustafssonilt.

Advendiajal kirikulistele jagatud ankeetküsitlusele hinnangu saamiseks missakorra uuenduse kohta laekus tagasi 38 vastust, valdav enamus naistelt. Vanuseliselt oli alla 25 aastasi vastajaid ainult 2, 25-50 aastasi 8, 50-75 aastasi 19 ja üle 75 aastasi vastajaid 9. See on päris adekvaatne pilt n.ö. tavalise pühapäeva kirikuliste vanuselisest struktuurist, mis annab hea võimaluse teha ka üldistusi.

Esimesele küsimusele, kas liturgiauuendust on EELK-s üldse vaja, vastas 2/3 jaatavalt (24 poolt, 12 vastu, 1 ei vastanud ja 1 ei osanud öelda). Küsimusele, mis uuendatud korras on parem kui enne, leitakse, et jumalateenistus on nüüd sujuvam, arusaadavam, loogilisem, paindlikum ega veni. Positiivsena nähakse ka seda, et armulaua pühitsemise ajal ei pea pikalt altari ees seisma ning koguduse osalemine jumalateenistusel on aktiivsem. Viimase alla kuulub ka armulauale eelnev kätlemine ja rahusoo.

Küsimusele, mis uues korras häirib, vastati põhiliselt seda, et on veel liiga uus ja harjumatu, mistõttu tuntakse end kirikus ebakindlana. Järgnevalt valik negatiivseid arvamusi uue missakorra kohta: üsna mõtetu ja segadust tekitav (mees 25-50), ei saa osadust (mees 25-50), laule on vähem (naine 50-75), koguduse vastulausumised võiks olla lauldavad (naine 50-75), ei saa peast laulda (naine 50-75), uus armulauakord ei ole vastuvõetav (naine üle 75), see on katoliku kiriku missa (mees üle 75).

Kuna viimasel ajal olen rohkem jutlustanud puldist ehk tulnud inimestele jutluse ajal lähemale, soovisin ka selles suhtes kirikulistelt tagasisidet. Enamus vastajaid arvas, et jutluse õige koht on siiski kantsel, sest sealt on õpetaja kogudusele kõige paremini nähtav. Samuti leitakse, et kantslist jutlustamine on traditsioon ja näitab kiriku autoriteeti. Paar vastajat küsis retooriliselt, et milleks see kantsel siis kirikus olemas on.

Samas on ka neid, kes arvavad, et kirikulistel tekib just puldist jutlustava õpetajaga parem kontakt. Ka väiksema hulga inimeste puhul on nii omavahelise osaduse ja läheduse tunne suurem ning üks vastaja pidas oluliseks rõhutada, et õpetaja on siis kogudusega ühel kõrgusel (mees alla 25). See vastus meeldis mulle kõige rohkem.

Küsimusele eraldi mälestuslaulu vajalikkuse kohta jumalateenistuses pidas enamus seda oluliseks. Mõned vastajad soovisid, et meie jumalateenistustel võiks olla ka lihtsalt vaikusehetki.

Küsimusele, kas rahusoo ja üksteise kätlemine enne armulauda on vajalik ja inimestele vastuvõetav, oli hinnang küll valdavalt positiivne: 22 poolt, 9 vastu ning 6 inimest andsid *nii ja naa* vastuse. Järgnevalt mõned arvamused: tundub pisut võlts (naine 50-75), ainus uuendus, mis on tervitatav (mees 50-75), väga meeldiv, kuna see

lähendab koguduse liikmeid üksteisele (naine 50-75), igatahes on see väga armas ja kes ei taha, ärgu sirutagu teisele kätt (naine 25-50), sõbralik naeratus ja soe käepigistus on alati teretunud, sellest olen ma puudust tundnud (naine 50-75).

Küsimusele, millal peaks armulauale tulles altari ette kogunema, pakkusin kolm vastusevarianti: kas pühitsemise ajaks nagu seni, jagamise ajaks, nagu näeb ette uuendus või ei peaks üldse minema ning õpetaja tulgu armulaua andidega koguduse keskele. Suurem enamus ehk 21 vastajat pidas uuendust paremaks, 12 sooviks jätkata vana tava järgi ning kolmandat varianti peeti küll huvitavaks, kuid otseselt soovida ei osatud.

Kõige rohkem jäadi jänni viimasele küsimusele vastamisega, milliseid veel seni kasutamata võimalusi nähakse ilmikute kaasamisel jumalateenistusel. Tehti ettepanek kasutada ilmikuid armulaua jagamisel, kui kahte vaimulikku ei ole (mees 25-50) ning leida eeslugeja, kes dikteeriks jumalateenistusel üheskoos loetavate tekstiosade tempot ja rütmi (naine 25-50).

Mihkel Kukk

Aasta inimene Rapla koguduses on Linda Paas

Linda Paas sai tänutäheks Anna Haava luulekogu

See sai teatavaks 1.veebruaril Rapla koguduse täiskogu koosoleku alguses. Advendiajal väljajagatud ankeedis, kus uuriti kirikuliste hinnangut liturgiauundusele, oli viimane küsimus: Keda lõppevale aastale tagasi vaadates tahate Rapla kogudusest eriti esile tõsta (välja arvatud õpetaja)? Nimetati 21 inimest, kellest kõige enam tõsteti esile Linda Paas. Ainult pisut vähem häält sai Ringo Lemberg. Järgnesid Raivo Erm, Aita Paes ja Liidia Palm.

Kui ma Lindalt küsisin, mis ta ise arvab, miks just teda kaasinimesed esile tõstsid, vastas ta oma tagasihoidlikul moel, et ju siis on märgatud teda kirikut koristamas, pastoraadis toimetamas, käsitöölaladel loteriid korraldamas. Arvan, et lisaks töökuusele ja kohusetundele on Linda populaarsuse põhjuseks ka see, et ta on alati heatujuline ja rõõmsameelne. Isegi siis, kui mõne suurema sündmuse eel olen pidanud Lindale helistama ja paluma, kas ta saaks pastoraadis veel selle või teise töö ära teha, on ta küsinud ainult: kas ma pean kohe tulema?

Sellised töötegijad, kelle peale võid alati kindel olla, valmistavad loomulikult rõõmu. Nende vabatahtlike inimeste abivalmidust ei tohi aga loomulikult kurjasti ära kasutada. Ma tean, et Linda annab kindlasti andeks, kui seda ehk aeg-ajalt vahel ka on juhtunud.

Raske, kuid õnnelik lapsepõlv

Linda, kes on pärit Saaremaalt, ei mäleta oma vanemaid üldse, sest juba päris väikesena sattus ta lastekodusse. Kuigi õdesid-vendi oli rohkem, kasvas ta koos üles ainult oma vanema venna Hiljariga. See on Linda jaoks valus teema, millest ta ei taha palju rääkida. 1941.aastal, kui Linda oli 5-aastane, viidi nad Kuressaare lastekodust Saarekülla Laimjala lähedale. Kogu sõja- ja sõjajärgse aja viletsusele vaatamata olid lastekodu lapsed siiski toidetud ja riietatud. Väga palju tehti sporti. Väikest kasvu ja kerge kondiga tüdrukule sobis hästi riistvõimlemine. Pärast kõrvalmajas asunud 7-klassilise kooli lõpetamist läks Linda 15-aastasena Tallinna kehakultuuri tehnikumi, kust sai võimlemisõpetaja kutse. Kuna tollel ajal puudusid koolidel ühiselamud ja Lindal polnud pealinna sugulasi, elas ta ka Tallinnas õppides tegelikult lastekodus koos teiste juba peaaegu täiskasvanuks saanud õppijatega.

Usin töomesilane

Esimeseks töökohaks sai 1954.aastal Juuru kool, mis tollal oli veel 7-klassiline. Paar ööd magas Linda kooli kantseleis kapi taga, kuni sai omaette pisikese korteri, esimese ja päris oma! Linda ütleb tagantjärele, et see elumuutus, kus 18-aastasena tuli hakata omaette elama, oli talle paras šokk. Aga toredad kolleegid aitasid tal kiiresti kohaneda ja sisse elada. Võimlemisõpetaja tööle lisandusid peatselt vanempioneerijuhi kohustused. Oma Juuru perioodist, kus Linda töötas 13 aastat, meenutab ta hea sõnaga ka tollast Juuru koguduse õpetajat Juhan Vaherit, kelle tütar Lehte oli Linda kolleeg. Ta oli pastoriperega nii omainimeseks saanud, et õpetaja Vaher olla Lindale öelnud: tule ja ristime su ära! Tollal ei oleks see olnud ilmselt mõeldav, et pioneerijuht läheb kirikusse ristimisele. Need tähtsad sammud - nii ristimine kui ka konfirmatsioon - ootasid Lindat ees Rapla kirikus 3.septembril 1990.

Kui õpetaja Erna Uudeküll läks Juuru koolist Rapla rajooni haridusosakonda juhatama, kutsus ta Linda sinna pioneeritöö metoodikuks. Ka see töö ammendas ennast ning 1974.aastal sai Lindast Rapla keskraamatukogu vastloodud komplekteerimisosakonna juhataja, kus ta töötas kuni pensionini. Raamatukogu on kujunenud Lindale samasuguseks teiseks koduks nagu kirik ja pastoraatki, kus ta oma abist kunagi ära ei ütle. Sageli on päeviti nii, et ta tuleb ühest ja läheb teise. Mõlemas tunneb Linda ennast hästi ja mõlemas peetakse temast väga lugu.

Nooruslikkuse saladus

Kuigi Lindal endal peret ei ole, on talle alati hoida antud sõbrannade ja kolleegide lapsi. Tundub, et see tegevus on olnud talle meelepärane, sest lastega tegelemine hoiab ka ennast noorena. Linda elujõu ja nooruslikkuse saladuseks on liikumine, mida ta lapsest saadik on armastanud. Ta ütleb, et kepikõnd ei ole tema jaoks, küll aga võimlemine ja ka teiste juhendamine, millega ta praegu aktiivselt tegeleb.

Üks soov on Aasta inimesel Linda Paasil aga ka edasi öelda. Suure ja ilusa Rapla kiriku koristamisele oleks hädasti abilisi vaja. Oma kodukiriku puhas hoidmine ei murra konti, pigem eeldab missioonitunnet. Loomulikult on see vabatahtlik töö nagu enamus kiriku juures tehtavast, kus tasu on teistsugune. Näiteks ühised toredad reisid kodumaal ja kaugemalgi, millest Linda alati on rõõmuga osa võtnud.

Mihkel Kukk

EO TORI: MINU TEE...

Olen sündinud Vahastus 16.veebruaril 1939 Marta ja Hermann Heliste kolmeliikmelisse perre, kus oli juba sirgumas öde Mare. Kui olin alla aasta, määrati isa tööle vallasekretäriks Tõdvale ja pere elukohaks sai Kurna mõis. Ent sinnagi ei jäädud pikemaks – oli sõjaaeg ning isa suunati samale tööpostile Kaiu. Elasime vallamajas ja sealt pärinevad ka minu esimesed lapsemälestused. Meie neljatoalise korteris oli telefoni-keskjaam ja isa öde töötas seal niiöelda telefonipreilina. Tema kõrval omandasin oskuse ühendusi luua, kuid viieaastasena mul loomulikult ei lubatud seda teha. Telefon oli tollal kindlasti vallavanemal ja veel mõnel üksikul.

1945.aasta märtsis kolisime Raplasse, kus isa oli kuni külanõukogu moodustamiseni endises ametis. Elasime jälle vallamajas, Karjamardil ja Tallinna maanteel Kuusiku tee nurgal. Kui järgmisel aastal sündis Tooni, oli meie pere juba viieliikmeline, ent kahjuks mitte kauaks. 1948.aasta kevadel isa areteeriti kui endine Eesti Vabariigi ametnik ja saadeti Venemaale Komisse sunnitöölaagrisse. Mare oli siis kaheteistaastane, mina üheksane ja Tooni poolteisene. Ema jäi meiega üksi ja kõigele lisaks tõsteti meid korterist välja kui rahvavaenlase perekond. Taas pakkus meile ulualust Karjamardi talu kuldse südamega Vikside pere.

Olen mõelnud, et maa peal valitseks rahu, kui tänapäeva inimesed elaksid samasuguses läbisaamises nagu meie kaks peret tol ajal Karjamardil. Eks nad olid ka harjunud, sest sõja-aastail oli sinna majutatud põgenikke. Kööki sai minna läbi pererahva kahe toa, koridori ning väikese koja ja alles siis tuli meie tuba. Ainult nende magamistoas oli maja väljakäik. Ühel ja samal pliidiil tegime süüa, kuid kunagi polnud arusaamatusi. Meie ema oli tagasihoidlik inimene ja mõistis hinnata seda erakordset vastutulelikkust. Peremees Rudolf Viks ehk onu Ruudi oli maaparanduses tööl ja vedas hobusega koju kusagilt tasuta saadud kände ning lõhkus need pliidi puudeks, mis meilegi olid priitl käes. Emal tuli osta puid ainult meie suure ahju kütmiseks. Onu Ruudilt sain väikseid igapäevatarkusi. Siia maani ei pane ma pärast töö lõppu käest labidat või harki, ilma et oleks selle eelnevalt puhastanud. Karjamardil elasime kuni 1956. aastani.

Nooruseunistus oli taluelu

Et raha saada, läks ema kolhoosi lüpsjaks-karjatalitajaks, kuigi see töö oli talle raske. Ka kodus pidasime lehma ja siga ning kasvatasime juurvilja, kusjuures mina olin hea meelega peenrategija ning rohija. Targa inimesena ei öelnud ema kunagi, et ma pean rohima, vaid umbes nii: kui rohid selle jupi ära, võid minna teistega mängima. Siia maani armastan aiatööd. Igaüks ehk ei viitsiks jännata, aga ma katsetan kasvuhoones viinamarja ning mustikaga. Kitsede pidamise lõpetasin pärast abikaasa Heino surma poolteist aastat tagasi.

Noorena rääkisin pidevalt, et olen tulnud maailma valel ajal: oleksin pidanud talus elama. Teised naersid selle peale ja imestasid, et ega ma ometi tõsiselt nii ei mõtle. Kui mul olid kitsed, kartuli- ja aiamaa, tundsin esimest korda, et nüüd ma elan nii, nagu kogu aeg olen tahtnud. Olen loodud maainimeseks, selles mõttes olen ema moodi. Kuni tädi Kaius elas, käisin iga suvi talle lehmaheina tegemas ja tundsin sellest mõnu.

Toetav suguvõsa

Mäletan 1949.aasta 25.märtsi suuküüditamist. Keegi võhivõõras inimene, vist täitevkomiteest, oli saatnud

hoiatuse, et oleme väljasaadetavate nimekirjas. Läksime siis kähku kodunt ära tädi juurde Kaiu. Mäletan selgesti, et oli ilus päikeseline märtsihommik, natuke veel lumehange maas. Toa otsast vaatasime, kuidas veoautod läksid suurt teed pidi ja püssimehed olid kastinurkades, täägid püsti. Üks teine kord, kui jälle oli küüditamisoht, varjasime end Rapla vennastekoguduse palvemaja lakas.

Isa tulevik oli teadmata ja emal lasus vastutus üksinda kolme last toita-katta. Inimesed käisid meilt piima ostmas ja nii saime raha. Ema oli osavate kätega ja vaatamata vaesele ajale käisime ilusti riides. Isa sugulased – jälle võrratud inimesed - tõid oma kasutatud, kuid puhtaks pestud ja lahtiharutatud rõivatükid ning ema õmbles neist meile kenad kleidid ja mantlid. Tallinnas rätsepana töötanud ja jõukamal järjel isa onu tõi riidematerjali ja andis raha. Kaius elav tädi aga saatis isale vangisoleku ajal pakke, teades, et emal polnud midagi.

Mäletan, et kui tädi maalt hobusega tuli, oli tal ikka kaasas jahukott, soolaliha ja võid. Kõik sugulased hoolitsesid meie eest, nii et tühja kõhtu me ei tundnud ja lausa vee ning leiva peal ka ei olnud. Koolis muidugi kõik teadsid, et isa oli vangis ja ema käis kirikus, kuid ükski õpetaja pole mulle sel teemal kunagi halba sõna öelnud. Mind peeti lausa pailapseks – niivõrd hästi suhtusid kõik minusse. Isa vabanes 1955 ning sugulaste abiga saime Rapla lähedal Tuti külas päris oma kodu.

Mind on targalt juhitud

Oma elu pöördpunktidele vaadates saan tõdeda, et olen liikunud sinna, kuhu mind on juhitud. Keskkooli ajal olin haige – närvisüsteem lihtsalt väsis, ei talunud pinget. Arst andis tõendi ja lõpetasin eksamiteta, kuna hinded olid head. Tohtrid ja sugulased soovitasid mul mitte kohe edasi õppida, vaid kosutada tervist. Olin siis kodus, kuid juba

järgmisel aastal sai mõõt täis, sest hakkas tekkima alaväärsuskompleks: mina, noor inimene olen kodus, sel ajal kui teised on tööl ja teenivad raha! Ühel päeval ütlesin emale, et lähen tööd otsima. Tema vastu, et on mul siis ka aimu, mida tahan. Ütlesin ausalt, et ei ole. Jõudsin lasteaiani, astusin uksest sisse ja seal just otsiti muusikalist kasvatajat. Kui juhataja sai teada, et õpin orelit ning mängin klaverit ja tunnen nooti, oligi otsustatud. Jäin sinna 27 aastaks.

Olen lõpetanud kaugõppes Georg Otsa nimelise muusikakooli ja teinud erialaeksamid konservatooriumi astumiseks, kuid siis loobusin edasisest. Kaalusin, kas ikka tasub ära, et ma veel viis aastat vaevlen, sest iga suurema vaimse pingutuse, näiteks õppesessiooni järel nõudis keha vähemalt paar nädalat taastumisaega. Muidugi on kahju, et mul pole kõrgharidust, mis kindlasti oleks pidanud olema muusikas. Oli ka tahtmine agronoomiks saada, aga tervise pärast ei soovitatud seda valida.

Olen elu jooksul töötanud mitu aastat ka põhikooli muusikaõpetajana Kaius, Kodilas, Hagudis ja Eidaperes. Kõik need koolid on olnud toredad ja lapsed on mind hästi vastu võtnud. Ühel hetkel sai mul lasteaiatööst isu täis ja tundsin, et enam ei taha seda tööd teha, kuigi lapsed meeldisid mulle väga ja sain kõigiga hästi läbi. Tekkis tunne, et ma ei oska enam midagi uut välja mõelda ja pean ära minema. Läksingi kooli, mis oli mulle suur vaheldus. Kolleegid isegi imestasid, et mul õnnestus viimaste klasside suured poisid laulma saada. Võib-olla aitas, et suhtusin neisse kui juba peaaegu täiskasvanuisse.

Kirik ja muusika

Meie peres oli alati väga tähtis osa vaimulikul muusikal, kirikus ning palvemajas käimisel. Lastena tegime kõiges kaasa. Kaiu-ajast mäletan, et ema-isa käisid suvel sooja ajaga jalgratastega Juuru kirikus. Meie Marega olime isa rattal: üks istus ees pulga peal, teine pakiraamil ja ema oma rattaga sõitis meie kõrval.

Laulma hakkasin väga vara. Meil lastel oli unelaul *Väsind olen, hingata...* (KLPR 413) ja alles selle järel heitsime magama. On meeles esimene ülesastumine Toomja külas isa tädi juures, kui olin kolmeaastane. Oli ülestõusmispüha-aegne palvetund ja kõik istusid, aga mind pandi kuhugi pingiotsale püsti seisma, kus ma laulsin ning isa mängis viiulit. Mida tookord laulsin, ei mäleta. Keskkooli ajal Raplas õppisin ise ka natuke viiulit ja mängisin keelpilliorkestris, mille oli organiseerinud noor hakkaja õpetaja Kalju Kenner. Käisime isegi Tallinnas raadios mängimas üht lugu mingi noorsoofestivali ajal.

Rapla koguduse segakooriga on mul seos olnud kogu aeg juba vanemate kaudu. Vanemad laulsid eluaeg kooris: isa bassi, ema sopranit. Isa oli omal käel õppinud viiulit, harmooniumi ja orelit. Vajaduse korral asendas ta koorijuhte ning mängis jumalateenistustel ja talitustel orelit. Vahepeal oli ta lausa põhiorganist, kui Hugo Lepnurm viibis kontsertreisidel.

Kui pensionile jäin, oli selge pilt, et lähen sinna laulma. Olen vajadusel asendanud koorijuhte Margit Sarrit, Ester Ilvest ja Siiri Kalvikut. Kirikus juhataja ma eriti ei taha, aga proove on mõnus teha, sest seal on kõik omad inimesed ja seda tööd olen nii kaua ka teinud.

Juhtus, et oli kiiresti tarvis organisti jumalateenistuseks või matustele mängima. Mõne korra olen teeninud Juuru ja Vahastu kirikus. Üks südant soojendav mälestus on

jõuluõhtust Vahastu kirikus, kus jutlustas Urmas Soomere, praegune Hageri hooldekodu juhataja ja minu kadunud abikaasa Heino sugulane. Enne jõulu Urmas helistas ja oli raskustes teades, et ükski organist ei saa sel õhtul kodukirikust ära tulla. Mina aga olin sel ajal vaba inimene. Kuna jutt oli minu sünnikoha kirikust, olin ilma pikemata nõus. Ta oli isegi hämmastunud minu kohesest nõusolekust.

Vahastuga seob mind eriline kodutunne, kuigi ma pole seal kunagi elanud. Sinna on maetud mu emapoolsed vanavanemad ja pärast teenistust süütasingi küünlad nende kalmul. Kirikus oli palju rahvast, sealhulgas minu ema kaasaegseid, keda tundsin. Elamus jõulusõnumi kuulutamisesest metsade keskel väikses ja vaikes maakirikus saatis mind kogu kodutee. Pidasime koos Urmasega seal veel mitu korda jumalateenistusi.

Elu murdepunktid

Kaheksakümnendad olid minu elus murranguaastad. 1979 juunis suri ema, 1987 juunis lahkus õde Mare ja järgmises kuus isa. Kuus nädalat oli matuste vahe. Kõik, kes alevis vastu tulid, nutsid ja avaldasid mulle kaastunnet. Too sügis oli väga raske üle elada. Olin pikka aega palunud, et ime võiks Mare päästa, aga imet ei juhtunud. Mina aga ei jätnud ja oma suures ahastuses palusin nüüd, et Jumal saadaks mulle mingit abi, sest muidu nõrken.

Siis tuligi mu ellu Heino – tean, et see oli selge palvevastus. Olime ammused tuttavad tema õe kaudu. Minu vanemad olid kogu aeg suhelnud tema omastega. Heino elas ja töötas sel ajal Raikkülas, kuid puuduliku telefoniühenduse tõttu palus õde vahel olla mind oma autoga teabevahendaja nende vahel.

Nii see algas – tema oli üks ja mina olin üks. Kuna meie perekonnad ning suguvõsad tundsid üksteist hästi, polnud hirmu, et kuidas selles vanuses – mina 48, Heino 52 – niisugust sammu astuda. Kui me 1988 jaanuaris abiellusime, sattusin juba tuttavate inimeste sekka. Kuigi Heino oli sügavalt kristlikust perest, ei pidanud ta ise end usklikuks. Näiteks ei tulnud ta kunagi minuga armulauale, öeldes, et ei tunne endal selleks õigust olevat. Aga mina leian, et see on mõnes mõttes väga sügav usk. Enne surma tunnistas ta, et pole elus kunagi Jumalat eitanud. Ilmselt sai ta ka aru, et usk on ainus, mis võib mind edasises elus toetada. Viimases lõpus ta lausa ajas mind kirikusse. 19 aastat kestnud kooselu, mis lõppes Heino surmaga mais 2007, oli minu jaoks õnnelik aeg.

Olen õnnelik inimene

Varsti saan seitsekümmend ja tagasi vaadates tunnistan, et mul on olnud ilus elu ja mind on väga hoitud. Meeldib loodus ja maaelu, linn ei ole mind kunagi tõmmanud. Aega kulub kodus ka lugemisele ja väärt muusika kuulamisele. Olen uhke, et olen eestlane ja meil on nii ilus kodumaa. Ülev tunne on seista laulukaare all ühena kümnetest tuhandetest.

Olen üle elanud raskeid aegu, aga olen kindel, et ei jää eestlane ka praegusel kitsamal ajal nälga. Millalgi pidi ju tulema langus, kui kõige kõrgemale kohale inimese elus tulid võim, raha ja asjad. Ühel päeval komistasin kodutrepil, kus võinuksin õnnelt kukkuda, kuid mind hoiti. Siis õnneks taipasin käed tänuks kokku panna ja öelda endale – ära torma, võta aega mõelda oma sammude üle! Olen õnnelik inimene, teades, et Taevaisa mind hoiab.

Kirja pannud Ilme Veetamm

Kui ma poleks sel pühapäeval kirikusse läinud ...

Rapla koguduse nõukogu valimise päev 1. veebruar oli kargelt külm pühapäev, kuid kirikusse mineku ajal säras päike. Jumalateenistusele järgnenud täiskogu koosoleku valimisnimekirja oli kantud 497 koguduse liiget neist 795-st, kes olid tasunud 2008.aastal oma liikmeannetuse. Valimisedeli võttis välja 77 inimest ehk 15,5% hääleõiguslikest koguduse liikmetest.

Valitavasse 15-liikmelisse nõukogusse esitati 20 kandidaati, kelle nimed olid juba kolm nädalat varem kõigile tutvumiseks välja pandud. Koguduse õpetaja kuulub nõukokku ameti poolest. Enne valimisele asumist said kõik kandidaadid välja öelda oma mõtled, mida nad tahaksid järgmisel neljal aastal koguduse elus paremaks muuta.

Nõukokku osutusid saadud häälte järgi valituks Raivo Erm, Vahur Kuusk, Aare Heinvee, Rein Unga, Mait Teiverlaur, Inge Sepp, Mari Pervik, Henri Kaukver, Aili Kuldkepp, Tiia Lister, Marek Toht, Mati Leipalu, Riho Reier, Milvi Tammik ja Kristi Hinsberg. Asendusliikmeteks said Edmund Laugasson, Vaike Pääsuke, Andres Tina, Elle Kangur ja Ivo Mururand.

Valijate arvamusi

Elve Roosson: „Et oleks nooremaid ja neid, kes annaks uusi mõtteid ja kellel oleks organiseerimisvõimeid ning finantskogemusi. Meeldis Elle Kanguri öeldu, et tuleks mõelda ka kaugemal elavatele ja vanadele inimestele, kuidas nemad saaksid kirikusse või vähemalt oleks kontaktis seal toimuvaga. Soovin, et oldaks sõbralikud ja alati toeks õpetajale ning laabuks koostöö kinnisvara küsimustes.“

Svea Jõeste: “Valisin ühe noore liikme, kes pole varem

nõukogus olnud, ja tegusaid inimesi, kes ei tohiks välja jääda, vaid jätkaks senist tööd. Ise olen siin lastega tegelnud viimased seitse aastat, ka homme, küünlapäeval on mul kirikus üritus koolieelikutega. Oma lasteaias teen kristlikku ringi.“

Meta Haukka: “Mina soovin, et need, keda valisime, võtaks aktiivselt osa usuelust ja käiks tihti kirikus. Minu valiku alus oligi see, et keda ma näen sagedamini kirikus ja muul viisil kogudust teenimas.“

Kui ma poleks valimispäeval kirikusse läinud, siis ...

... oleks mul jäänud kuulmata selle pühapäeva vaimulik sõnum, mis kõneles hirmu võitmisest inimeses endas, usaldusest ja usust, aluseks piibli tekst uppumisohus Peetrusest tormisel Galilea järvel ja Jeesuse abikäest

... oleksin lasknud teha tühja tööd mind valimisnimekirja kandes

... oleksin jätnud end eemale võimalusest osaleda koguduse nõukogu valimises, mis kordub alles nelja aasta pärast

... poleks kogenud rõõmsat osadust 96-aastase Salme Laurimaaga Valtust, kes harva pühapäeviti koju jääb

... poleks saanud teada, et nõukogusse kandideeris ja valituks osutus 18-aastane Mait Teiverlaur, kelle vanaisa Arvo Musthallik oli 20 aastat tagasi koguduse juhatuse esimees

... oleks kuulmata jäänud õpetajapoolne ankeedivastuste kommenteeritud analüüs ja juhatuse esimehe Raivo Ermi innustav üleskutse kõigile koguduse elust aktiivselt osa võtta.

Ilme Veetamm

Kolm küsimust valitud nõukogu liikmeile

	Mis on Rapla koguduse kõige tugevamad küljed?	Mis on kõige suuremad puudujäägid?	Milles näete oma võimalust kogudust aidata?
 <p>Raivo Erm</p>	Kogudus, õpetaja ja kirik.	Noortetöö organiseerimine ja vähene aktiivsus.	Erinevatele gruppidele erinevaid üritusi, lõpetada pooleliolevad tööd ja sõlmida kinnisvara arendajaga leping, lõpetada kiriku restuareerimine.
 <p>Aare Heinvee</p>	Koguduse tugevateks külgedeks on hea koostöövõime ja ühtekuuluvustunne. Suurepärane kirikuhoone.	Noortetöö võiks tulemuslikum olla.	Saan olla abiks eelkõige majandusküsimuste lahendamisel ning koguduse ja Rapla valla vaheliste heade suhete hoidmisel.
 <p>Kristi Hinsberg</p>	Suur liikmeskond, sh. lisanduv noorte hulk, suurepärane ja analüütilist mõtlemist soodustav õpetaja, hea kindel koguduse tuumik ja tore soe suhtumine üksteistesse.	Koguduse tegevusest realselt osavõtjate vähene protsent võrreldes liikmete üldhulgaga. Lisaks võiks veel rohkem tekkida sellist toredat head peretunnet, mida - tõsi küll - ei saagi vist liiga palju olla.	Tahan aidata kummutada stampmüüti, et luteri kirik on ajast-arust sünge ja paatosesse uppuv lootusetuse kants. Olen alati rõõmuga valmis oreli sooja ja ilusat hinge tutvustama lastele, kes selle pilli vastu suurt huvi ilmutavad. Äkki see teeb neile lihtsamaks märkamise, et kirikuhoone ja üldse kõik elav ja elutu on Jumala armastust täis - minul tegi. Aitaksin hea meelega koguduse muusikalist osa veel paremaks muuta.
 <p>Henri Kauver</p>	Suur kogudus on pluss, samuti on kogudusel võimekas õpetaja ja väga lootustandev järelkasv Teele-Triinu näol.	Puudus on see, et lapsi pole kirikus, sest vanemaid kirikulisi häirib laste ettearvamatu käitumine. Kuni 6 aastastelt lastelt on poolteist tundi rahulikult koha peal istuda palju nõutud. Ilmselt ei julge ka paljud noored kirikusse tulla, sest neil on lapsed.	Soovin panustada koguduse kodulehte. Toetada laste aja sisustamist, kui vanemad jumalateenistusel viibivad. Samuti tuleks algatada regulaarne (kord 1-2 kuu tagant) lasteteenistus.
 <p>Aili Kuldkepp</p>	Rapla koguduse kõige tugevamateks külgedeks pean vaimuelu, meil peetakse jumalateenistusi iga pühapäev ja piiblitunde kaks korda kuus.	Puudujäägiks võiks pidada noorte vähest osalemist koguduse elus.	Kuna koolitöö on pingeline, siis enda osalemist näen eelkõige suvises teeliste kiriku projektis.

	Mis on Rapla koguduse kõige tugevamad küljed?	Mis on kõige suuremad puudujäägid?	Milles näete oma võimalust kogudust aidata?
	Tugevateks külgedeks on kindlasti tugev juhtimine ning tasapisi kasvav ja arenev meeskond (õpetaja, juhatuse esimees, aga ka mitmed teised), äsja remonditud kirikuhoone, kiriku maade väljarentimine, mis annab loodetavasti vahendeid koguduse materiaalse külje parandamiseks.	Puudujäägid on suurelt jaolt ilmselt igal samad: liiga vähe noori, üldse liiga vähe inimesi koguduses; rahvas võiks aktiivsemalt kirikus käia; koori võiks uusi, just nooremaid inimesi juurde tulla.	Olen nõus tegema mitmeid töid, kui mul aeg võimaldab ja oskusi jagub. Kindlasti proovin aktiivsemalt noortetööd teha. Loodetavasti õnnestub aeg-ajalt teostada mõni huvitav teatraalne või muusikaline projekt, mis aitaks noori kirikule veelgi lähemale tuua. Samuti saan aidata tõlkimisel, kui selline vajadus tekib (väliskülalised, ka koduleht).
	Rapla kogudusel on suurepärase remonditud ja alati puhas kirikuhoone. Teenistused on olnud alati korrektsed ja sisukad. Kogudusel on oma koor, on välja kujunenud toimekas ja teotahteline aktiiv.	Mina ei oska välja tuua ega nimetada ühtki suurt puudujääki - minu arvates neid lihtsalt ei ole.	Nagu valimispäeval ütlesin, saaksin ma kogudusele kasulik olla igasugustes ehitus-, remondi- ja planeerimisküsimustes.
	Meil on väga mõjus ja huvitav jumalateenistus, õpetaja laulab kenasti ja peab väga sisukaid jutlusi. See on väga suur eeldus, et ka mõtlevad inimesed, kes vaimutoitu tulevad otsima, ei lahkuku tühjalt. Meil on tegus ja heade tulemustega töötav meeskond eesotsas Raivo Ermiga, kes on kiriku remondi teinud sellisel tasemel, et võrdlusi annab otsida. Sellise praktilise ja majandusliku potentsiaaliga meeskond on kirikus väga haruldane ja hinnaline. Meil on aktiivseid inimesi mitmes valdkonnas, kes armastavad Jumalat ja oma kirikut.	Need on seotud laiema meeskonnatöö puuduliku väljakujunemisega. Sellepärast on siiani ka puudunud laste- ja noortetöö. Õpetajale on vaja abiks piisavalt suurt meeskonda, et saaks välja kujuneda ühised mõtted ja koostöö. Kui jaotatakse tööülesanded ja ollakse realselt koos tegemas, siis käivituvad kindlasti veelgi uued töösuunad, mis on kogudusele sobivad. Peame palvetama uue praktikandi või abiõpetaja leidmise pärast ja olema mõne noore õppima läkitajaks Usuteaduse Instituuti.	Tahaksin olla eelkõige hea meeskonnaliige, anda omi mõtteid ja oskusi selles osas, kus mind vajatakse. Kogemusega kristlasena ja pika tööstaažiga inimesena on äkki minust kasu pere-, laste- ja noortetöö juures. Ma ei suuda küll ise olla aktiivseks tegijaks oma suure töökoormuse tõttu, aga võin anda oma osa juhendajana, koolitaja-nõustajana, kontaktide loojana, ideede andjana ja toetajana. Kahe viimase leeriga on tulnud inimesi kirikusse, kes ootavad tööle kutsumist, juhendamist ja töösse rakendamist.
	Mulle tundub, et Rapla kogudus on läbinisti terve ja tugev. Meil on Eesti kauneim renoveeritud kirik, mida kogu Eestis hinnatakse ühe parema kontserdipaigana ja alati korras ning hooldatud kirikuaed. Meil on suur arv koguduse liikmeid ning tugev juhatuse ja nõukogu, mille tõenduseks ongi eelnevalt nimetatud.	Usun, et meil on veel mõelda, mida teha, et rohkem inimesi tänases Eestis ja ka Raplas leiaks mõtte ja tee kirikusse tulla. Usk on sügavalt isiklik asi ja kas peab selleks alati kirikusse tulema, kuid arvan, et jagatud usk on topelt. Ootan rohkem inimesi jumalateenistusele, eriti noori ja minuvanuseid. Kuna tavakoolis puudub usuline kasvatus, peaks kirik selles osas tegutsema.	Võin abistada organiseerimistöös: sündmused, üritused, töö lastega. Väga praktilist abi saan pakkuda kirikuaia korrashoidmisel. Hea on teada, et saan midagi muuta, mis minust sõltub.
	Tugev ja asjalik juhatuse eesotsas esimehega ja tasemel õpetaja.	Pühapäevakooli ei ole. Puuduvad noortepärasemad üritused, et noori kirikusse meelitada.	Laulan koguduse kooris, aitan teha korjandusi.

	Mis on Rapla koguduse kõige tugevamad küljed?	Mis on kõige suuremad puudujäägid?	Milles näete oma võimalust kogudust aidata?
 <p data-bbox="156 562 277 591">Inge Sepp</p>	<p data-bbox="360 241 735 427">Arvan, et Rapla koguduse tugevuseks on olnud tegus juhatus. Samas pean väga oluliseks õpetaja isikut – tema usulisi veendumusi, hoolimist inimestest, ettevõtlikkust teha muutusi.</p>	<p data-bbox="751 241 1121 398">Suurem mure on juba kauemat aega töö laste ja noortega, kuna puudub selle juht. Muret teeb ka vähene koguduse liikmete juurdekasv. Vajalik oleks ka abiõpetaja ametikoht.</p>	<p data-bbox="1137 241 1513 479">Nõukogu liikmena saan toetada juhatuse otsuseid. Tunnen suuremat vastutust nende tööde eest, mida olen teinud senini: käsitööringi probleemid, suvised teeliste kiriku valved, kiriku ja selle ümbruse lillede hooldamine. Teeksin seda tööd ka siis, kui ei oleks nõukogu liige.</p>
 <p data-bbox="137 931 296 960">Milvi Tammik</p>	<p data-bbox="360 607 735 844">Suurepärase osadusega jumalateenistused, remonditud kirik, kaunis kiriku ümbrus, kooride olemasolu koguduses, aktiivne ja tegus käsitööring, kirikumuusika festival, koguduse töötajate väljasõidud teistesse kogudustesse ja väljapoole Eestit, kasutatud riiete müük.</p>	<p data-bbox="751 607 1121 763">Laste ja noortetöö puudumine, koguduse liikmete tagasihoidlik panus ühises töös (lehtede riisumine, kiriku ja pastoraadi koristustalgud jne), tagasihoidlik diakooniatöö.</p>	<p data-bbox="1137 607 1513 898">Kõiges selles, millega siiani olen tegelnud: osalemine laulukooris ja töö koorivanemana, käsitööringist osavõtmine, igal nädalal pastoraadi koristamine, suvises teeliste kiriku valves olemine, käsitöö näitusmüükide ja kirikumuusika festivali ajal diakooniakohvi korraldamine, lõikustänapüha järgne andide toimetamine kodudesse.</p>
 <p data-bbox="129 1323 304 1352">Mait Teiverlaur</p>	<p data-bbox="360 969 735 1077">Tugevamateks külgedeks on ühtsus ja abivalmidus. Olen näinud, kuidas vanemad inimesed paluvad abi, ikka aitan.</p>	<p data-bbox="751 969 1121 999">Võiks rohkem inimesi kirikus käia.</p>	<p data-bbox="1137 969 1513 1025">Paremaks muuta ei tea, aga abistama olen valmis alati.</p>
 <p data-bbox="148 1720 285 1749">Marek Toht</p>	<p data-bbox="360 1373 735 1529">Perioodiliselt ilmuv mahukas koguduse leht, kaunis kirik, sõpruskoguduste olemasolu väljaspool Eestit. Samuti tahaks välja tuua tööka käsitööringi ning muidugi meie teotahtelise õpetaja.</p>	<p data-bbox="751 1373 1121 1610">Suurimaks puudujäägiks on oma diakoni puudumine koguduses, samuti noortetöö puudumine ning külmemate ilmadega suhteliselt jahe kirik. Pärast leerikooli lõppu kaovad silmapiirilt paljud potentsiaalsed noored, kes võiksid koguduses midagi suurt korda saata.</p>	<p data-bbox="1137 1373 1513 1559">Sooviksin kaasata rohkem noori kirikusse tulema ning selle läbi hoolitseda meie koguduse jätkusuutlikkuse eest, samuti soovin olla koguduse lihtliikmete käepikendus nende ettepanekute ja plaanide elluviimisel.</p>
 <p data-bbox="153 2112 280 2141">Rein Unga</p>	<p data-bbox="360 1765 735 1872">Tänase koguduse tugevateks külgedeks on järjepidevus, vaimne tugevus ja koguduse tuumiku aktiivsus.</p>	<p data-bbox="751 1765 1121 1821">Kõige suuremaks puuduseks on puudulik töö laste ja noortega.</p>	<p data-bbox="1137 1765 1513 1821">Püüan oma võimaluste piires koguduse töös kaasa aidata.</p>

Aasta 2008 Rapla Maarja-Magdaleena koguduses

Juhatuse esimees Raivo Erm ja õpetaja Mihkel Kukk peaminister Andrus Ansipile kirikut tutvustamas

Soomes (SLEF) ilmikjutlustaja Juhani Martikainen Lapväärtist

1.05. Koguduse käsitööring ja segakoor külas Pärnu-Jaagupi koguduse käsitööringil, võeti osa taevaminemispüha jumalateenistusest

7.05. Lääne-Harju praostkonna sinod Raplas, kus osales ka peapiiskop Andres Pöder, avajumalateenistusel jutlustas Keila koguduse õpetaja Marek Roots

11.05. Esimesel nelipühal tähistas Rapla vennastekogudus 210.aastapäeva. Tallinna Toomkirikus andis peapiiskop Andres Pöder Rapla kirikumuusika festivali peakorraldajale Raimo Kivistikule EELK III järgu teeneteristi

12.05. Teise nelipüha õhtul muusikali *Jesus Christ Superstar* kuulamine, kus piibli vahetekte lugesid leerilapsed

25.05. Kontsertjumalateenistusega tähistati koguduse pasunakoori juhi Aigar Kostabi 50.sünnipäeva, kes pälvis EELK Konsistooriumi tänukirja

5.01. Riinimanda koori 15.aastapäeva kontsert

25.01. Peaminister Andrus Ansip külastas Rapla kirikut

22.02. 140-aastase Alu kooli lipu õnnistamine

24.02. Eesti Vabariigi 90.aastapäeva jumalateenistusel õnnistati Naiskodukaitse Rapla maleva lipp ja laulis Põhja-Ohio ülikooli koor *University Singers USA*-st

23.03. Ülestõusmispüha varahommikul jumalateenistusel jutlustas Järva-Peetri koguduse õpetaja Lea Heinaste. Pastoraadis oli kogu päeva koguduse käsitööringi näitusmüük ja kohal kristliku raamatupoe *Logos* kirjanduslett

30.03. Rapla koguduse rahvas ringsõidul Tallinnas, kus imetleti uut juudi sünagoogi, peeti ühiselt jumalateenistus Viimsi Jakobi kirikus ning külastati taastatud Rohuneeme kabelit

12.04. Piduliku jumalateenistusega tähistati koguduse õpetaja Mihkel Kuke ning tema kolme ametivenna – Paide õpetaja Algur Kaerma, Ambla õpetaja Tõnu Linnasmäe ja Valga õpetaja Heino Nurga 25.ordinatsiooniaastapäeva. Teenisid peapiiskop Andres Pöder ja külalisvaimulikud, jutlustas õp.dr.Toomas Paul

27.04. Jutlustas Rootsi Luterliku Evangeeliumi Ühenduse

Alu lasteaed-alkkooli lipu õnnistamine

30.05. Kirikut külastas Rapla sõprusmaakonna Kaiserslauterni delegatsioon Saksamaalt

1.06. Leeripühal konfirmeeriti 20 uut koguduse liiget

4.-12.06. Koguduse aktiivi ja segakoori külaskäik Saksamaale Borby sõpruskogudusse läbi Rootsi, Taani, Poola ja Baltimaade

15.06. Ansambli Robirohi kontsert koos uue plaadi „Usutunnistus“ esitlusega

23.06. Võidupühal oli külas noortekoor Askimist Norrast

24.06. Surnuaiapäeva Rapla kalmistul

11.07. Urmas Alenderi mälestuskontsert Minu Eestimaa, esinesid Tajo Kadajas ja Margus Vaher

13.07. Kuldleeripühal osales 41 „last“. Õhtul Ines Maidre orelikontsert, pühendatud helilooja Peeter Süda 125. sünniaastapäevale, kus kaastegevad olid viuldajad Eugen ja Ingmar Simon-Valtin

20.07. Koguduse nimepäeva jumalateenistusel jutlustas Maarja-Magdaleena koguduse diakon Aivo Prükk. Kihelkonna auhinna sai koguduse segakoori juht Siiri Kalvik. Kirikus avati

Lääne-Harju praostkonna sinodist osavõtjad, peapiiskopist vasakul Rapla maavanem Tõnis Blank

Marju Kast ja Targo Kure laulatati Rapla kirikus 13.septembril

kahe Rapla noormehe Madis Reimundi ja Ants Tammiku Eestimaa-teemaline fotonäitus. Õhtul avati XVI Rapla kirikumuusika festival (KMF), kus kõlas „Muusika 17.sajandi Liivimaa Hansalinnades“, avapalvuse pidas peapiiskop Andres Pöder

25.07. KMF-i kontserdil laulis tütarlastekoor Ellerhein Tiia-Ester Loitme juhatusel

29.07. Inglismaa Birminghami koori ja Maarja koori ühiskontsert

3.08. Tänujumalateenistus, millega tähistati õpetaja Kalju Kuke 65. ja segakoori juhi Siiri Kalviku 55.sünnipäeva. Kumbki pälvis EELK Konsistooriumi tänukirja

5.08. KMF-i kontsert „Looja, hoiä Maarjamaad“ - Tõnis Mägi ja Thea Paluoja noored lauljad

9.08. KMF-i lõppkontserdil laulis ansambel *Vox Clamantis*

17.08. Rapla koguduse rahvas külas Torma kogudusel, teel külastati Jõgeva, Laiuse ja Piiistvere kirikuid

20.08. Taasiseseisvumispäeva kontsertpalvusel laulsid Tatjana Timofejeva ja Hanno Mõlderki

24.08. Külas Safari misjonikoor Soomest, dirigendid Viive Mäemets ja Tommi Niskala

28.08. Kontsert Suvegospel - gospelkoor *Living Stone*, Jako Maltis, Rebecca Kontus, Dave Benton ja segakoor Sõpruskond

31.08. *Teeliste kiriku* valves olnud inimeste tänamine

1.09. Koolirahu kontsertpalvusel laulis Helin-Mari Arderi Trio

14.09. Koguduserahva ja segakoori külaskäik Nabala vennastekoguduse palvela 82.aastapäevale. Teel külastati ka Angerja (Kohila) renoveeritud õiguskirikut ja äsja taastatud Nõmme Lunastaja kirikut

27.09. Mahtra sõja 150.aastapäevale pühendatud kontsert, kus esinesid Eesti Kaitseväge orkester Peeter Saani juhatusel, segakoor Rello ja solist Merle Hillep

12.10. Lõikustänapühäl jutlustas Juhani Martikainen Lapväärtist

26.10. Misjonipühäl jutlustas misjonär ja Ridala koguduse õpetaja Kari Tynkkynen, laulis Oleviste koguduse ansambel

2.11. Hingedepäeva muusikaline mõtisklus Pärt Uusbergi loomingu „Siis vaikivad kõik mõtted“

15.11. Lääne-Harju ja Järva praostkondade ühine õppepäev uue missamuusika tutvustamiseks

29.11. Adventiküünla süütamine vallavanema poolt ja kontsert, kus laulsid Juuru segakoor, Nõmme segakoor Riola, Loo kammerkoor, Kabala segakoor ja Maarja koor. Järgnes tulede süütamine Rapla linna jõulupuul kirikupargis

11.12. Kontsert Kaunimad jõululaulud - Suisapäisa koor, Ivo Linna, Laura Põldvere, Lauri Liiv ja Ly Lumiste

14.12. Pastoraadis koguduse käsitööringi suur jõulu näitusmüük, kohal oli ka traditsiooniliselt *Logose* raamatulett

17.12. Rapla noortekollektiivide suur jõulukontsert

18.12. Jassi Zahharovi ja Margus Kappeli kontsert

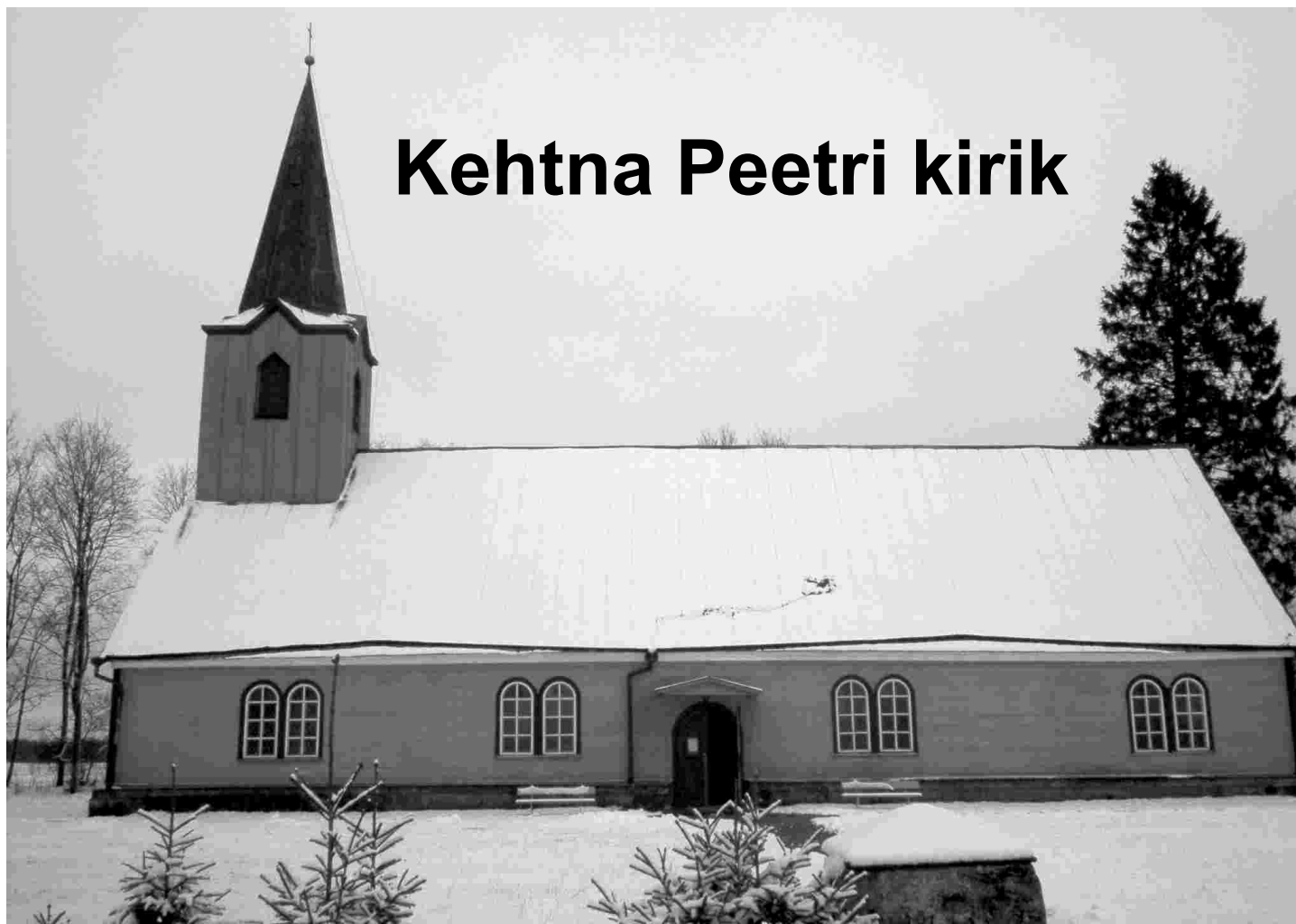
21.12. Kontsert Jõululood, kus esinesid Liisi Koikson, Marko Matvere ja Nukuteatri koor Kaire Vilgatsi juhatusel

25.12. I jõulupühäl konfirmeeriti 24 uut koguduse liiget

28.12. Jumalateenistusel laulis Torino noortekoor *Coro G* Itaaliast

Kirikumees Ringo Lemberg sai 8.oktoobril 40-aastaseks

Kehtna Peetri kirik

1854.aasta suvel kerkis tollaegse Järvakandi ja Kehtna valla piirile Käbikülla pühakoda, mille Rapla koguduse õpetaja Eduard Pontus Haller pühitses apostel Peetruse auks Järvakandi Peetri kirikuks.

Algselt tornita õlgkatusega madal hoone meenutas väliselt pigem palvemaja kui kirikut. Torn ehitati aastal 1887 ning esimese oreli sai kirik 1878.aastal. Kuna 1922.aasta lõpul rajati kiriku ette surnuaed, hakati rahvasuus nimetama seda kabelikirikuks. Peetri kirik on kujunenud ümbruskonna rahvale kohaks, kus juba 155 aastat on regulaarselt kuulutatud Jumala sõna, jagatud pühi sakramente ning väsinuid saadetud igavikuteele.

Ametlikuks staatuse järgi sai Järvakandi Peetri kirik Rapla koguduse abikirikuks, kus vaimulikku tööd korraldas Rapla õpetaja ning majandusliku poole eest vastutas Rapla koguduse nõukogu. Vaid kaks lühikest perioodi oli Järvakandi Peetri kirikul ka päris oma õpetaja: Friedrich Uuspõld aastatel 1938-41 ning täpselt pool sajandit hiljem, 1988-1991 Jaanus Noormägi. Enamuse ajast on kohapeal elanud köstrid või diakonid. Neist sügavama jälje on koguduse ellu jätnud jätnud diakon Leonhard Vatsar, kes 1943.aastast kuni oma surmani 18.aprillil 1986 pühendus jäägitult selle kandi inimeste vaimulikule teenimisele.

Kuna nõukogude seaduste järgi ei tohtinud ühel kogudusel olla mitut pühakoda, registreeriti 1945.aastal juriidiliselt iseseisev Järvakandi kogudus oma nõukogu ja juhatusega. Koguduse aktiiv moodustus põhiliselt Kehtna külje all olevate külade inimestest. 1980-ndate lõpus ja 1990-ndate alguses liitus kogudusega palju aktiivseid Järvakandi alevi inimesi eesotsas Tõnu Saarega, kes sai peatselt ka koguduse juhatuse esimeheks. Kui Järvakandi rahvas 1996.aastal alevisse oma väikese Pauluse kiriku ehitas, jäi Kehtna külje all olev Peetri kirik mõneti vaeslapse ossa. Ühele väikesele kogudusele muutus kahe kiriku haldamine üle jõu käivaks kohustuseks.

Järvakandi kogudus tuli välja ettepanekuga liita Peetri kirik taas Rapla kogudusega, millele Rapla koguduse nõukogu eelmine koosseis on ka oma nõusoleku andnud. Pärast sõda natsionaliseeritud Peetri kiriku vara tagastati omandireformi käigus nagunii Rapla kogudusele, kellelt see kunagi oli ära võetud. Ka vaimulik teenimine on Peetri kirikus jätkuvalt olnud Rapla õpetaja kohustuseks.

Oleme ühiselt Järvakandi kogudusega teinud Konsistooriumile ettepaneku, et Peetri kirik koos ümberkaudsete küladega liidetaks taas Rapla emakogudusega ja Järvakandi Peetri kirik nimetada ümber Kehtna Peetri kirikuks. Loodame, et see saab teoks 2009.aasta jooksul. Samuti oleme teinud ettepaneku Kehtna vallavalitsusele algatada ka kiriku ees oleva surnuaia nime muutmist. Kuna 1997.aastast on Järvakandi külje all olemas samanimeline kalmistu, peaks Peetri kiriku ees olev surnuaed segaduste vältimiseks hakkama kandma Kehtna kalmistu nime.

Kutsun üles kõiki Järvakandi Peetri kirikuga seotud inimesi selle aasta jooksul otsustama oma koguduslik kuuluvus: kas tahetakse jääda Järvakandi koguduse liikmeks, nagu seni või liituda Rapla kogudusega. Rapla kogudusse kuuluda soovijad peaksid tulema oma liikmekaarti vahetama ja liikmeannetust tegema Rapla koguduse kantseleisse, mis on avatud teisipäevast reedeni kell 9-15, pühapäeviti enne ja pärast jumalateenistust. Järvakandi kogudusse jääda soovijad peavad seda hakkama edaspidi tegema Järvakandi alevis.

Samuti on plaanis muuta alates Peetri kalmistu surnuaiapühast 26.juulist 2009 iga kuu viimasel pühapäeval toimuva jumalateenistuse kellaega senisest pisut varasemale ajale ja tuua see kella 14-ks.

Mihkel Kukk

Leida-Marie Randjärve akvarellid pastoraadis

Aastavahetusel olid Rapla pastoraadis välja pandud elupõlise Valtu inimese Leida-Marie Randjärve maalid. Üllatavalt nooruslik 84-aastane harrastuskunstnik meenutab, et tema isa Jaan Rhede oli olnud Rapla kiriku ehitusel 108 aastat tagasi kümnikuna ametis. Emapoolsest onust, Kumma külas elanud legendaarsest Hans Kõrtsinist on meie lehes varem juttu olnud.

Inspireeriv Kukemetsa

Praegu valitseb meil külmim aastaaeg - talv. Leida-Marie Randjärve akvarellinäitusel Rapla pastoraadis oli neli aastaaega. Nagu looduses, mida sageli esile tõstetakse Eestimaa ühe omapärana.

Leida-Marie maalidel on tema elupaiga - Nurme küla Kukemetsa talu metsad, majad, lilled, pilved, taevasina, linnud ... Kukemetsa talu loodus, mille keskel ta elab, on talle kui maainimesele elav raamat. Tal on eriline oskus seda lugeda.

Ühe taiese pealkiri "Kodutee" on väga iseloomulik tema loomingule. Tema pildimaailmas kõndides poeb hinge soe tunne, tajud, et oma kodukohta väärtustades väärtustab ta selle kaudu kodumaad.

Kolm põlve kunstnikke

Kukemetsa talu loomingulises õhkkonnas on kunstnikke põlvkonniti. Tütar Saima Berlokko-Randjärv, kes näituse avamisel oli, mäletab, et kes muu väikesele lapsele ikka joonistab kui ema. "Emal oli ja on tänaseni väga ilus käekiri," ütleb Saima.

Leida-Marie Randjärv oma maalide keskel

Üks ere mälestus on tütrele 1980ndast, kui ta oli Tallinnas kunstiinstituudi lõpetanud ja sai tol ajal suure tunnustusena noore kunstniku stipendiumiga Venemaal end täiendamas käia. Kui ta tagasi tuli, oli ta imestunud: ema oli maalima hakanud, oli kunstiklubisse läinud. Ja juba valiti tema töid ka näitusele. "Nüüd ise kunstiga kokku puutununa nägin, ja mulle oli üllatus, et need ei olnud mitte tavalised akvarellid, vaid andekad, neis oli midagi. Ema oli tõsiselt kunsti harrastama hakanud, oma joonistustega tõsiselt tegelema hakanud."

Kohe on kasvamas kolmas põlvkond – Saima tütar Liisimari on lõpetamas Tallinna kunstigümnaasiumi. Kooliajal saab ju kätt proovida tekstiili, klaasi, naha ja muu materjaliga. Ta ei ole veel otsustanud, millisel erialal läheb edasi, kuid kunstiõpinguid tahab jätkata kindlasti. Kõik kolm on mitmete ühisnäitustega kunstihuvilisi rõõmestanud.

Akvarellile truuks jäänud

Leida-Marie on arvanud, et tema on nüüd see põlvkond, kes võiks öelda, et tehku edasi nooremad. Eelmisel talvel aga võttis pintsi kätte, mõtles, et ehk vanemast peast ei ole enam nii osav. Oli suurepäraselt. Veerandsada tööd sai valmis. Uus teemagi - linnud, "keda akna taga on nii huvitav vaadata" - tuli sisse. Tema pika loometee eelistus on algusest peale olnud akvarell. "Olen ka õlivärvidega proovinud, aga ei õnnestunud, jätsin katki," ütleb ta oma valiku kohta.

Peagi on kevad, lillekasvatamise ja aiatöö aeg. Muljetekogumise aeg. Talvel on loomingu puhkemise päevad. Need võivad tulla ootamatult.

Tiiu Luht

Hispaania peakiriku - Toledo katedraali ees

Kaks aastat tagasi koguduse poolt mulle juubeliks kingitud muljeterohke reisi Kreekasse ja Itaaliasse sõnastasin enda jaoks kui teekonna mööda apostlite radu. Kui mullu 25.ordinatsiooniaastapäeva puhul oli taas võimalik end pikemale reisile seada, valisin piirkonna, kuhu apostel Paulus väga minna soovis, kuid tõenäoliselt kunagi ei jõudnud. Olin 1.-22.oktoobrini palverännakul Hispaanias, Portugalis ja Marokos. Teel sai külastatud ka Suurbritanniale kuuluvat Gibraltarit ning vürstiriiki Andorrat.

Apostel Paulus mainib oma Rooma kirja 15.peatükis kahel korral Hispaaniat, kuhu tal oli kindel plaan välja jõuda. Peaaegu kogu Ibeeria ehk Pürenee poolsaar oli selleks ajaks Rooma impeeriumi osa. Et Hispaanias oli elamas palju juute, nägi Paulus just seal, kaugel läänes oma idas edukalt alanud misjonitöö loogilist jätkumist. Rooma kogudust soovis ta külastada vahepeatusena teel Hispaaniasse. Vaatamata sellele, et paganate apostel ise kahe tuhande aasta eest sinna ei jõudnud, on Hispaania ja Portugal täna sügavalt kristlikud maad. Ametliku statistika järgi peab ennast katoliiklasteks 96% hispaanlasi ja 97% portugallasi.

Hispaania kuningriik

Alates foiniiklastest, kes 1100 eKr asutasid Cadizi linna Hispaania lõunarannikul, on seda maad koloniseerinud nii roomlased, kartaagolased, läänegoodid kui ka Aafrika päritolu muhameedlastest berberid ehk maurid. Viimased tungisid aastal 711 pKr üle Gibraltari väina ja vallutasid kolme aastaga suurema osa Pürenee poolsaarest. Kuus järgnevat sajandit tegelesid Hispaania väikesed kristlikud kuningriigid erineva eduga oma maa moslemite käest tagasivallutamise ehk rekonkistaga. Tänu sellele, et frankide kuningas Karl Suur vallutas Kataloonia pealinna Barcelona ja rajas Pürenee kõrgmägedesse Andorra vürstiriigi, peatati islami sissetung kaugemale Euroopasse.

Kaasaegse Hispaania ajalugu algab Aragoni kuninga Fernando ja Kastilia kuninganna Isabeli abieluga aastal 1469, mis ühendas suure osa seni killustunud riigist ja tegi lõpu üle 700 aasta kestnud araabia päritolu mauride valitsemisele Hispaanias. Aasta

1492 on selle riigi ajaloos eriti oluline: oma viimasest kantsist Granadast sunniti lõplikult lahkuma viimased mauride valitsejad ning Christoph Kolumbus avastas teispool Atlandi ookeani Uue Maailma, mis pani aluse järgnevale Hispaania kuldajastule. Samasse ajajärku mahub süngema poolena aga ka kurikuulus inkviisitsioon ning umbes 200 000 juudi maalt väljaajamine, mille käigus paljud neist tapeti.

19.sajandil nõrgestasid riiki ookeanitaguste kolooniate iseseisvumine ja pidevad kodusõjad. Kuigi Hispaania ei osalenud ei Esimeses ega Teises maailmasõjas, jättis 1936 alanud vabariiklaste ja rahvuslaste vaheline kodusõda ning sellele järgnenud kindral Franco pikk valitsusaeg aastakümneteks jälje maa arengusse. Alles Franco surma järel 1975 avanes Hispaania taas maailmale ning on täna üks Euroopa suuremaid turismimagnetid. Oma praegust kuningat Juan Carlos I peavad hispaanlased läbi aegade kuulsaimaks kaasmaalaseks.

Baskimaalt Andaluusiani

Esimene tutvus Hispaaniaga algas Biskaia lahe äärest Baskimaalt, kuhu jõudsime üle madalate Pürenee Prantsusmaalt. Baske elab ka Prantsusmaal, kuid suhteliselt suurt autonoomiat omavad nad vaid Hispaanias. Muudest Hispaanias elavatest rahvastest eristuvad baskid selgelt oma kultuuri ja iseseisvusiha poolest. Nende keel *euskara* on teistele peaaegu hääldamatu. Baski rahvusest on ka praegune Eesti katoliku kiriku piiskop Philippe Jourdan. Nende pealinnas Bilbaos avaldab mujet Ameerika kunstimetseeni Guggenheimi ultramodernse arhitektuuriga moodsa kunsti muuseum.

Kui Baskimaa mägine loodus on veel metsarohke, siis lõuna poole Kastiliasse suundudes muutub maastik järjest lagedamaks. Kunagine arutu metsade hävitamine on muutnud Hispaania suured sisemaa-alad poolkõrbeks, kus suved on kuumad, talved aga külmad. Enne Madridi jõudmist tegime õhtuse jalutuskäigu kunagises Kastilia pealinnas Burgoses, mis oli kodusõja ajal mõnda aega ka Franco võimukeskuseks. Võimast gooti katedraali, mida peetakse Hispaania ilusaimaks pühakojaks, saime imetleda ainult väljast.

Sevilla katedraal on üks maailma suuremaid kirikuid

Peaaegu riigi keskel 660 m kõrgusel kiltmaal asuv 3 miljoni elanikuga Madrid sai Hispaania pealinnaks aastal 1561. Suursugust ja pisut eklektilist Madridi kutsutakse ehituskunsti vabaõhumuuseumiks. Kuna tegemist oli pühapäevaga, õnnestus käia mitmes kirikus, kus missasid peeti peaaegu iga tunni järel päev läbi. Madridis õnnestus oma silmaga näha ka kuulsat härjavõitlust.

Hispaania endine pealinn Toledo asub umbes tunniajase sõidu kaugusel Madridist lõunas, kuhu jäävad ka Cervantese kuulsad kangelased Don Quijotega seotud paigad. Hispaania peapiiskop resideerib seal siiani. Hiliskeskajal kujunes Toledost Euroopa tähtsamaid kultuuri- ja hariduskeskusi. Omal ajal elas seal väga suur juudi kogukond, kes aga 15. sajandil jõhkralt hävitati. Toledo on tuntud kõrgekvaliteedilise terase poolest ning nende noad ja mõõgad on hinnatud kogu maailmas. Samuti on kuulsad sealised hõbe- ja kuldehted, mille valmistamist käisime ühes töökojas ka ise vaatamas. Toledos elas suurema osa oma elust üks Hispaania tuntumaid kunstnikke El Greco. Kitsaste tänavatega vanalinnas on mõnus jalutada, kuid üpris kerge ära eksida.

Kõige hispaaniapärasemaks peetakse riigi lõunapiirkonda Andaluusiat. Samas on just seal enim säilinud araablastest mauride valitsemisajast pärit mälestusmärke. Uhkete losside ja kaunite parkidega Andaluusia pealinna Sevilleat võib vaieldamatult pidada Hispaania üheks ilusamaks linnaks.

Sevilla uhkus ja sümbol on maailma suurim gooti katedraal, mida Rooma Püha Peetri ja Londoni Püha Pauluse kiriku järel loetakse suuruselt kolmandaks ristiusu kirikuks maailmas. Kui seda 15. sajandi alguses endise mauride mošee kohale ehitama hakati, olevat toomhärard öelnud: „Laske meil ehitada nii suur katedraal, et igaüks, kes seda näeb, meid pöörasteks peab.“ Selles ebaharilikult laias viielöövilises kirikus on 30 kabelit ning suur apelsinipuudega siseõu. Erilist muljet avaldab 1482. aastal valminud tohutu suur kullatud pealtar. Kellatorniks on kunagise mošee juurde kuulunud minarett *La Giralda*, mille vaateplatvormilt avaneb kaunis vaade kogu linnale. Eripärane on see, et üles torni pääseb mööda mugavat kaldteed, mille oli rajanud valitseja, kes soovis

Alhambra - mauride ajastu võrratu arhitektuuripärl Granadas

hobusega kellatorni tippu ratsutada. Sevilla katedraali maeti 19. sajandi lõpul ümber Ameerika avastaja Christoph Kolumbus.

Linna teine oluline vaatamisväärsus on *Alcazari* kuninglik lossikompleks koos kaunite siseõuedega, milles on oskuslikult ühendatud nii araabiapärase mauri kui ka euroopaliku gooti arhitektuuri elemente. Sevilla tänavapildile lisab romantikat hobuste ja kaarikute rohkus, mis nagu taksod kõikjal turiste ootavad.

Hispaania suuremate turismimagnetite hulgas on Granada linna kohal kõrguv võimas Nasriidide kalifaadi paleedekompleks *Alhambra* koos võluvate *Generalife* aedadega. Väliselt lihtsate müüride ja tornide taha sattudes avastad järsku araabiapärase ruumi, valguse, vee ja ornamentika võrratu koosmõju. Tundes oma võimu hääbumist Euroopas, löid viimased Hispaanias kanda kinnitanud mauridest valitsejad just seal omamoodi maapealse paradüüsi võrdpildi. *Alhambra* peetakse araabia kõrgkultuuri ilusaimaks arhitektuurinäiteks, mida neil õnnestus Öhtumaale jätta. Praegu külastab seda hoolikalt restaureeritud kompleksi, kus turvakontroll on ülimalt range, ligi 20 000 turisti päevas. Kuna meil pileteid varem reserveeritud ei olnud, pidi isegi oktoobris sissepääsemiseks juba hommikul vara sappa minema.

Ka Hispaania lõunarannikut *Costa del Soli* ehk päikeserannikut võib pidada omamoodi paradüüsi kõigile suve ja päikese nautijatele. Endiste väikeste ja rahulike kalurikülade asemele on viimase paarikümne aastaga kerkinud suured linnad ja hotellide kompleksid. Hästi väljaehitatud teedevõrk lubab suuri vahemaid väga kiiresti läbida. Ida- ja Lõuna-Hispaania rannikupiirkonna võrratut mägist loodust koos oliivisaludega võis tundide viisi bussiaknast imetleda.

Hispaania suuruselt teist linna Barcelonat peetakse kõige euroopalikumaks. Selle kataloonia pealinna üheks sümboliks on juba üle saja aasta ehitatud ja siiani lõpetamata *Sagrada Familia* ehk Püha Perekonna kirik, mis on ebaharilikumaid kirikuid maailmas. Kui arhitekt Antonio Gaudí võttis aastal 1882 pseudogooti stiilis kiriku ehitustööde juhtimise enda peale, ei jäänud algsest projektist peagi enam kivi kivi peale. Pidevalt improviseerides ning filigraanset ja aeganõudvat käsitööd ehituse juures rakendades elas ta lõpus

Sagrada Familia ehk Püha Perekonna kirik Barcelonas

Gibraltari surnuaed asub kõrge kaljuseina all

Ahvide paradiis

Nii võiks nimetada Gibraltarit, kummalist ja omapärast piirkonda Euroopas. See 5 km pikk ja vaid 1 km laiune kaljune neem Hispaania lõunatipus kuulub aastast 1713 „igavesest ajast igavesti“ Suurbritanniale. Ühe legendi järgi jäävat inglased sinna niisama kauaks kui Gibraltarit kalju tipus ainsana Euroopas vabas looduses elavad makaagi perekonda kuuluvad sabata ahvidki. Viimased tunnevad end seal tõeliste peremeestena ning on uudistajatega nii harjunud, et hooletud turistid, kes ei taipa õigel ajal neile pähkleid ja maiustusi anda, võivad kergesti oma kotist või kaamerast ilma jääda.

Gibraltaris elab väga kirju taustaga rahvas, millest tunnistab ka eri konfessiooni kirikute rohkus nii väikesel territooriumil. Sealse 30 000 elaniku jaoks on maad tõesti vähe. Näiteks surnuaed asub vahetult kõrge kaljuseina ja lennuvälja vahel ning lennukite tõusmise ja maandumise ajaks suletakse ainsal Hispaaniast Gibraltarisse viival maanteel isegi autoliiklus.

Maroko – värav Aafrikasse

Endise Prantsusmaa asumaana 1954.aastal iseseisvunud Maroko kuningriik on omapärane sulam vanast ja kaasajast. Islamiusulised marokolased on segu erinevatest berberi hõimudest ja sisserännanud araabldest.

Lisaks riigi pealinnale Rabatile külastasime Maroko kuulsaimat linna, endist pealinnat Marrakechi ning riigi äri- ja rahanduspealinnana tuntud Casablancat. Araabiamaade linnu iseloomustab müüriidat valdava vanalinn *mediina*. Eurooplase jaoks on kõige eksootilisem idamaade turg, mis aga peletab oma mustuse ja räpasusega. Minule jättis Marokos sügavaima elamuse sõit berberite külla Atlase eelmäestikust ning ühe sealse kodu külastamine, kus meid kostitati lõunamaaliku lahkusega.

Hassan II mošee Casablancas on üks islamimaailma uhkemaid

Gibraltari „valitseja“ oma troonil

Muljetavaldav on viisteist aastat tagasi Casablancasse ehitatud 25 000 inimest mahutav kuningas Hassan II mošee. See ookeani äärde ja osaliselt vee peale rajatud maailma suuruselt kolmas muhameedlaste pühamu näib erilisel rõhutatav islama vägevust. Üllatas, et ka igas bensiinijaamas on pisike mošee, kus alati on palvetajaid. Viimasest annavad tunnistust ukse taha jäetud jalanõud. Piiri- ja tollikontrolli bürokraatiale vaatamata aga peetakse Marokot üheks kõige läänelikumaks Aafrika riigiks, mille linnu ühendavad suurepärased kiirteed.

Andorra

Kõrg-Püreneedes, Hispaania ja Prantsusmaa vahele jäävat pisikest, 70 000 elanikuga vürstiriiki Andorrat tunnevad paljud turistid eelkõige maksuvaba kaubanduse poolest. Riigi ametlikeks kaasvalitsejateks on Prantsuse president ning Urgeli piiskop Hispaania poolt, kes seda pisiriiki rahvusvahelistes organisatsioonides esindavad. Omalaadne elamus oli jalutamine kõrgete mägede vahele surutud pealinna Andorra La Vella tänavatel ning Püreneedest allasõit Prantsusmaale, kust praktiliselt algas juba koduteed.

Bussi tehnilise rikke tõttu pidime tagasiteel veetma päeva Nürnbergis, mis andis hea võimaluse tutvuda selle taastatud vanalinna ja paljude kaunite kirikutega. Tore punkt kogu palverännakule oli viimane ööbimine Poolas Bialystoki lähedal Švieta Wodas (Püha Vesi) hotellis, mis asub imettegeva allika juures ning mille kõrvale on kerkimas võimas ristimägi.

Ligi 12 000 km pikkune ja 12 riiki läbiv reis andis kaasa kuhjaga muljeid ning pakkus ohtralt mõtlemisainet inimeste erinevuse ja sarnasuse üle meie mitmepalgelises maailmas.

Mihkel Kukk

Marrakechi vanalinna tänavapilt Marokos

Jõululeer 2008

Esimesel jõulupühal, 25.detsembril konfirmeeriti Rapla kirikus Ege Enno, Kaja Leppik, Maris Pajo, Alma Pihelpuu, Ege Pilme, Kadi Pilme, Kaie Pilme, Kelli Rassmann, Kristiina Reigam, Sille Siniällik, Estra Soosalu, Krista Šilbergs, Kati Tamm, Tuuli Tammeoja, Jaanika Voigt, Avo Linder, Jaanus Männik, Argo Niinemets, Gaidur Paluoja, Ferry Puhm, Rain Rütmaa, Siim Tina ja Marko Valgma. Keskel koguduse praktikant Teele-Triin Õunmaa ja õpetaja Mihkel Kukkk.

Kirikul on tulevikku

Kuigi olen juba aastaid vaimuliku ametis olnud, algab minu jaoks iga uus leerikool väikese kahtluse ja kerge ebalusega, kuidas nii erinevad inimesed omavahel kokku sobivad ja kas tekib head rühmatunnet. Iga leerikooli lõpus on aga siiralt kahju, et selline tore koosolemine on selleks korraks läbi saanud.

Viimase leerirühma puhul aitas selle tekkimisele oluliselt kaasa psühholoog Tiia Lister, kes juba esimesel tunnil pani meid kõiki lõbusat tutvumisringmängu mängima. Kuigi mulle siis veel enamik nimesid küll meelde ei jäänud, said vähemalt võõrastusbarjäärid otsekohe likvideeritud.

Kuna eksam koos traditsioonilise lõpupeoga langes viimasele advendipühapäevale, tuli leerilaste teadmisi kontrollima tõeline jõuluvana, kes oli üllatavalt hästi kursis Rapla koguduse eluga ja rääkis väga juhatuse esimehe Raivo Ermi häälega. Et keegi ei kukkunud läbi, sai igaüks kingikotist endale tillukese jõuluingli.

Tublimad jõudsid leerikooli jooksul kirjutada essee teemal: Mina ja kirik. Järgnevalt valik nende mõtteid, mis on seotud ka väga isiklike ja sügavate läbielamistega. Minu jaoks näitab see selgelt, et usk ei ole meie rahva juurest kuhugi kadunud ning kirikul on tõesti tulevikku.

Mihkel Kukkk

Mina ja kirik...

„Ei ole vahet, kas oled noor või vana, ristitud või mitte, omad Mercedes maasturit või väikest KIA-t - kirikus on kõik ühesugused. Kirikukotta sisenedes asenduvad egotsentrilised mõtted austusega selle koha ja inimeste vastu... Kirik sümboliseerib väärtuste alustala, midagi väga tugevat ja väga püsivat. Eranditult kõigil on vaja uskuda millessegi jäävasse ja kindlasse ajal, mil aktsiaturud käituvad ettearvamatult ja loodusjõud laastavalt.

Me ei väida, et kirik saab olema alustalaks uue majanduse ülesehitamisel, aga rasketel aegadel mõtleme me kõik, kuidas oleme sinnani jõudnud, et mitte korrata samu vigu. Olgu või näiteks see, et kirik kutsub üles kasinusele, Eesti hoogsalt kasvava majanduse aegsed reklaamplakatid aga taltutatule tarbimisele. Esmapilgul tundub väga järsk kõrvutada kirikut ja majandust, aga mõte jääb kehtima ja lisab piiblitõdedele universaalsust.“ (Tuuli ja Siim)

***

„Kristliku kiriku tähtsuse tõi minu jaoks elukaaslase vanaema, kelle Siberis läbielatud kogemused ja raske elu liigutas väga. Just rasketel aegadel oli vanaemale toeks usk helgemasse elusse, kiriku ja koguduse tugi. Ka minu jaoks on esimene märksõna kirikule mõeldes – tugi. Teine märksõna kirikuga seonduvalt on minu jaoks – austus.

„Jumala hea Vaim olgu sinuga nüüd ja igavesti !“

Austus oma esivanemate ja selle vastu, mis neile on püha. Selle juurde jõudsin 19.septembril 2008, kui suri minu väga kallis vanaisa. Matuselauas kutsus kirikuõpetaja mind leerikooli, kuid juba enne seda olin enda jaoks selle otsuse langetanud. Leian, et ristitud ja leeritatud saades avaldan suurimat austust oma vanaemale ja meie hulgast juba lahkunud vanaisale.

Kolmandaks märksõnaks on kristliku usuga seonduvalt traditsioonid ja ühendamine, mille all pean silmas armastusest sündinud last ja abielu, mis on sõlmitud kiriklikult. Kirik ühendab üksteist armastavad inimesed ning see liit on püha ja puutumatu.“ (Maris)

***

„Igaühel on oma lugu, kuidas keegi Jumala leiab. Olen sündinud nõukogude ajal ning meie peres ei puudutatud üldse Jumala, Kristuse ega kiriku teemat. Mul ei tulnud pikkade aastate jooksul pähegi Jumala poole pöörduda, kuigi elus on olnud palju raskeid aegu.

Äkki, ühel päeval, kui mu elu raske haiguse tõttu otsekui juuksekarva otsas rippus, mõistsin, et muud väljapääsu

Rõõm tunda end vastuvõetuna Jumala riiki

mul pole. Palusin abi – ja abi tuli. Seetõttu otsustasin anda oma elu Jumalale. Täna on kirik minu jaoks koht, kus ma ühelt poolt saan paluda oma patud andeks ja loota edasisele õnnistusele. Teisalt on see koht, kus saan tänada Jumalat selle eest, et elan.“(Kristiina)

***

„Minu esimene mälestus kirikust pärineb väga varasest lapsepõlvest. Vanaisa juhatas Häädemeeste õigeuskikiriku koori ja nii preester kui ka kooriliikmed olid meil sagedased külalised. Kodune õhkkond oli turvaline, toetav ja armastav. Ka võhivõõraid koheldi nagu kalleid ja lähedasi inimesi.

Mõned aastad hiljem sain endale töökaaslaseks tõsiuskliku naise. Olen talle tänulik abi eest, sest tänu temale hakkasin uuesti piiblit lugema, kirikus käima ja iga päev palvetama. Paar aastat tagasi tasus see end küllaga.

Leerilapsed kirikupalvet lugemas

30.juulil 2007 sattusin avarisse ja murdsin selgroo. Kiirabist helistasin tõsiusklikule töökaaslasele ja palusin enda eest palvetada. Könet kuulis ka valves olnud medõde, kes pakkus, et võib heameelega oma perega ühendust võtta, et palvetada minu kiire paranemise eest. Sellel ööl oli ühises palves vähemalt kümnekond inimest. Järgmisel hommikul otsustas arstide konsiilium, et ehk ma tõesti paranen ilma operatsioonita. Rääkisin kõigile sellest kogemusest ja väitsin, et Taevaisa ei saa olla nii ebaõiglane, et võtab võimaluse töö käia ega anna vastu midagi. Ja andiski – kaks kuud voodihaigena oli mu perel alati kõik olemas, head tuttavad töid toitu ja hoidsid aiamaa korras, laste kooliasjad said ostetud ja raha tuli kummaliselt suurtes summades ka võõrastelt.

Ma usun siiralt, et sellise tulemuse andis ühispalve ja vääramatu usk Jumalasse kui õiglasesse Isasse, Kristusesse, kes juba on meid päästnud, ja Pühasse Vaimusse, kelle läbi oleme me kõik ühendatud.“(Kaja)

Õnnitleme!

JAANUAR

- 5. Liivi Metsallik 50
- 7. Ilse Suviste 75
- 11. Vello Johanson 70
- 16. Heldi Tagel 70
- 16. Mahta Põllu 60
- 17. Aime Raadik 75
- 18. Agnes Eesmaa 85
- 19. Helgi Paulsen 70
- 20. Ilse Tuberik 92
- 24. Osvald Antsmäe 96
- 25. Salme Reiu 75
- 27. Heldur Lukas 70
- 28. Helga-Irene Kensapä 96
- 31. Matti Villig 60

VEEBRUAR

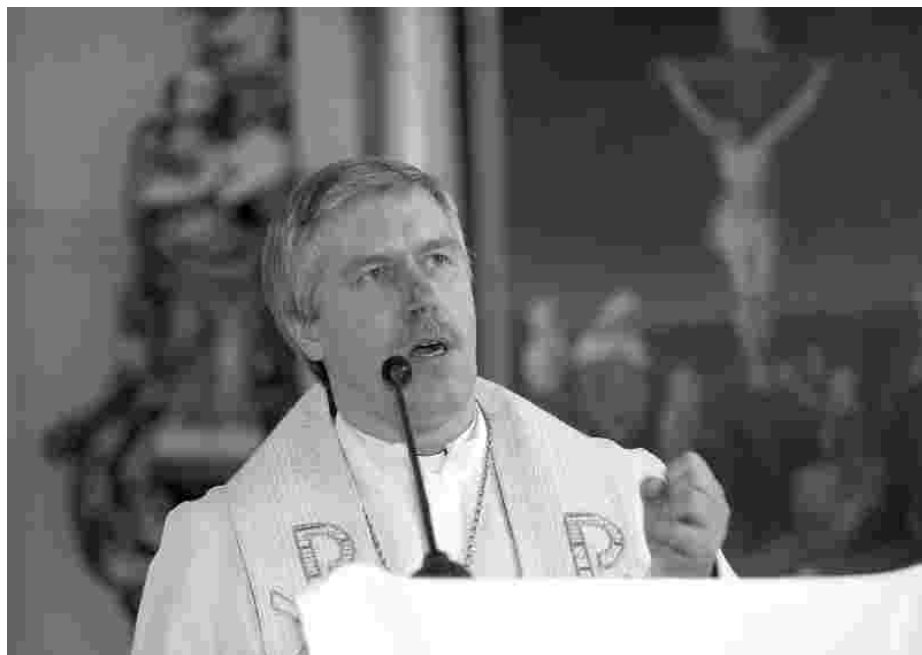
- 1. Linda Tulvik 92
- 1. Amanda Kangur 90
- 4. Heino Tendal 75
- 8. Salme Oraste 85
- 11. Vilma Läll 85
- 16. Eo Tori 70
- 19. Meeri Kadarpiik 75
- 21. Vilma Niinsalu 75
- 23. Helle Laanemets 70
- 24. Silvia Reimann 80
- 28. Aino Mettas 80
- 28. Margit Sarri 50

MÄRTS

- 5. Malle Raid 70
- 7. Ellen Vesker 85
- 10. Evi Angerma 75
- 15. Marju Reinfeldt 50
- 16. Else Schotter 95
- 19. Aimi Aug 60
- 19. Lemmi Torjus 50
- 20. Laine Kõrtsini 90
- 23. Valentina Klesment 91
- 25. Alidie-Marie Elmi 90
- 25. Taimi Reet Kabral 75
- 31. Alma-Rosalie Kõnberg 95

Aasta vaimulik

Õpetaja Mikkel Kukk

Kolmandat korda järjest valiti jaanuarikuusel EELK vaimulike konverentsil Aasta vaimulikke. Seekord esitas oma kandidaadid vaid neli praostkonda. Lääne-Harju poolt seati üles Rapla õpetaja Mikkel Kukk, Tallinna praostkonnast Nõmme Rahukoguduse õpetaja ja usuteaduse instituudi pastoraalseminari juhataja assessor dr Ove Sander, Tartu praostkond esitas Kambja koguduse noore õpetaja Kristjan Luhametsa ning Võru praostkond oma praosti, Räpina koguduse õpetaja Urmas Nageli. Valituks osutusid **Mikkel Kukk ja Ove Sander**.

Aasta juhatuse esimees valitakse nende aastakonverentsil kevadel. EELK toetusfond on välja pannud kahele vaimulikule ja ühele juhatuse esimehele kahekümne tuhande krooni suuruse preemia vabalt valitud kohta palverännakule sõiduks.

Koguduse teated

Pühapäeviti kell 12 **armulauaga jumalateenistus**
 Kuu I ja III neljapäeval kell 17 **piiblitund inglisaalis**
 Kuu II ja IV laupäeval kell 12 **vennastekoguduse kuulutustund**

Vajame töökaid käsi

Koguduse ootab vabatahtlikke abilisi, kes on nõus nädala sees kirikut ja pastoraati koristama. Mida rohkem on töötajaid, seda kergem on kõigil. Kirik Jumala auks ehitatud hoonena on meie vaimulik kodu, mida suudame vaid üheskoos kauni ja puhtama hoida. Palume võtta ühendust kas juba olemasolevate koristajatega või koguduse kantseleiga.

Koguduse kantselei avatud T-R kell 9-15, P ja kirikupühadel enne ja pärast jumalateenistust, telefon **48 55 470**, e-post: **rapla@eelk.ee**
 kodulehekülj **www.eelkrapla.ee**; Skype: **eelkrapla**
 juhatuse esimees Raivo Erm **51 30 212**; **raivo@eelkrapla.ee**
 õpetaja Mikkel Kukk **48 68 144**; **55 650 722**; **mikkel.kukk@eelk.ee**

Fotod: Arvo Kuldkepp, Mikkel Kukk, Silva Jõulu, Armar Paidla, Mare Paidla, Aivar Pihelgas, Saima Randjärv-Berlokko ja erakogud Toimetaja Ilme Veetamm, küljendaja Edmund Laugasson